

ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕХОД КЪМ ЧИСТА ЕНЕРГИЯ – FLAG-FICET

ОКОНЧАТЕЛЕН ПУБЛИЧЕН ДОКЛАД

Съфинансирано от
Европейския съюз

ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕХОД КЪМ ЧИСТА ЕНЕРГИЯ FLAG-FICET

Заглавие на проекта: **Финансов инструмент за преход към чиста енергия – FLAG-FICET**

Акроним: **FLAG-FICET**

Номер на LIFE проекта: **LIFE21-CET-PDA-FLAG-FICET (Ref. 101076662)**

Продължителност: **1 октомври 2022 г. – 30 септември 2025 г.**

Координатор: **Фонд ФЛАГ**

Партньори: **Клуб „Икономика 2000“ и Институт за икономически изследвания при БАН**

Общ бюджет: 1 499 142 евро

Съфинансиране по LIFE: 1 424 184 евро

ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕХОД КЪМ ЧИСТА ЕНЕРГИЯ FLAG-FICET

Стартирал през октомври 2022 г., проектът **Финансов инструмент за преход към чиста енергия – FLAG-FICET** е иновативна инициатива, съфинансирана от Програма LIFE на Европейския съюз (ЕС), подпрограма „Преход към чиста енергия“ (CET), схема LIFE-2021-CET-PDA: Disruptive PDA – Technical Assistance to advance market boundaries for sustainable energy investments (Техническа помощ за преодоляване на пазарните ограничения за устойчиви енергийни инвестиции). Помощта за развитие на проекти (PDA) е фокусирана върху осигуряване на техническа помощ за предприемане на амбициозни и мащабни инвестиции в енергийна ефективност и възобновяема енергия.

Проектът подпомага българските общини да преодолеят основни бариери пред инвестициите в чиста енергия, свързани с ограничен достъп до финансиране, недостатъчна техническа помощ и нисък капацитет за планиране и реализиране на енергийни проекти на местно ниво.

Чрез целевата подкрепа по проекта Фонд ФЛАГ създаде първия **специализиран зелен финансов инструмент за общини, държавни и общински дружества, съчетаващ техническа помощ, комбинирано финансиране и надграждане на капацитет**. Фонд ФЛАГ е координатор на проекта, в партньорство с Клуб „Икономика 2000“ и ИИИ при БАН. Проектът е с продължителност 36 месеца и приключва през септември 2025 г.

ЦЕЛИ НА ПРОЕКТ FLAG-FICET:

- да подпомогне общините в България в подготовката им за посрещане на предизвикателствата в областта на смекчаването и адаптирането към изменението на климата през следващото десетилетие чрез инвестиции в чиста енергия;
- да мобилизира финансов ресурс за подпомагане на инвестиции за зелен преход на българските общини;
- да изгради капацитет в рамките на Фонд ФЛАГ за разработване, оценка и финансиране на общински проекти за преход към чиста енергия;
- да повиши информираността на българските общини в областта на прехода към чиста енергия и възможностите за финансиране на зелени инвестиции.

СХЕМИ ЗА ПРЕХОД КЪМ ЧИСТА ЕНЕРГИЯ FLAG-FICET:

**ЕНЕРГИЙНА
ЕФЕКТИВНОСТ**

**ВЕИ, СОЛАРНИ
ПАРКОВЕ**

**ТЕРМО-МИНЕРАЛНИ
ВОДИ**

**ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА
МОБИЛНОСТ**

ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕХОД КЪМ ЧИСТА ЕНЕРГИЯ FLAG-FICET

Управление и координация на проекта октомври 2022 г. - септември 2025 г.

- Създаване на рамка за управление и изпълнение на проекта;
- Създаване на експертен център в рамките на Фонд ФЛАГ - Climate Financing Unit (CFU);
- Създадени експертни центрове към партньорите Клуб „Икономика 2000“ и ИИИ-БАН;
- Дейности по информация и разпространение на резултатите;

1.

Анализ на предлагането и търсенето на финансиране за проекти за преход към чиста енергия декември 2022 г. - май 2023 г.

- Проучване на пазара за финансиране на проекти за преход към чиста енергия в България, както и на добри европейски практики и опит в прилагането на финансови инструменти за осигуряване на прехода към чиста енергия;
- Проучване на потребностите и готовността на българските общини за реализиране на проекти, свързани с прехода към чиста енергия;
- Разработване/адаптиране на методика за оценка на зелени проекти;
- Подобриване на методиката за оценка на кредитоспособността на общините;

2.

Структуриране и стартиране на финансовия инструмент юни 2023 г. - юни 2024 г.

- Изработване и консултация на детайлен проект на финансовия инструмент;
- Подготовка на набор от документи за кандидатстване, необходими за стартиране на финансовия инструмент;
- Публикуване на покана за предоставяне на техническа подкрепа и финансиране;
- Разработване на документи за кандидатстване за пилотни проекти за прехода към чиста енергия;
- Осигуряване на финансиране за пилотните проекти;

3.

Техническа помощ за разработване на проектни предложения по финансовия инструмент юни 2024 г. - септември 2025 г.

- Преглед на съществуващата и събиране на допълнителна информация и документация за пилотните проекти;
- Разработване на техническа и финансова документация за пилотните проекти;
- Разработване на пълни пакети за кандидатстване за пилотните проекти;

4.

Устойчивост, репликация и използване на проектните резултати юни 2023 г. - септември 2025 г.

- Осигуряване на институционална и финансова устойчивост на иновативния финансов инструмент;
- Популяризиране на финансовия инструмент и изграждане на капацитет за управление на проекти за чиста енергия;
- Разработване на After LIFE план;

ФОНД
ФЛАГ

КЛУБ „ИКОНОМИКА 2000“

1.

ОЦЕНКА НА НУЖДИТЕ И ПРОУЧВАНЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИЯ ОПИТ

1.1. Защо е важно да се финансира преходът към чиста енергия?

Инвестирането в зелен преход създава нови възможности за устойчив икономически растеж за местните власти, създаване на нови работни места и индустрии, като същевременно намалява зависимостта от изкопаеми горива и гарантира енергийната сигурност чрез редуциране на уязвимостта на енергийните системи от прекъсвания на доставките и нестабилност на цените.

1.2. Защо са необходими финансови инструменти за финансиране на зеления преход?

Безвъзмездното публично финансиране на зеления преход е недостатъчно за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. в страните от ЕС. Ефективното използване на ограничения публичен ресурс изисква да бъде насочван там, където е най-нужен, както и да служи за катализатор за привличане на частен капитал.

Финансовите инструменти играят ключова роля в този процес, защото:

- **Мултиплицират ефекта на публичните средства**, като позволяват повторно използване на ресурса и мобилизират допълнително финансиране от банки, фондове и инвеститори;
- **Намаляват възприемания риск за частния сектор** чрез споделяне на риска;
- **Осигуряват устойчивост чрез изграждане на дългосрочни механизми за подкрепа**, които продължават да функционират и след края на дадена програма;
- **Предлагат гъвкавост при структурирането на подкрепата** – според типа на проекта, бенефициента, регионалните особености и спецификата на пазара;
- **Стимулират изграждането на капацитет и пазарна трансформация**, особено в сектори, където все още липсват достатъчно подготвени зелени проекти.

1.3. Какво показва анализа на търсенето и предлагането на проекти за преход към чиста енергия на общините в България?

- **Липса на проектна готовност** – техническа, правна, икономическа. Често липсва достъп до ресурси за техническа помощ, включително за енергийни обследвания, бизнес планове, правна и инженерна експертиза;
- **Ограничен достъп до финансиране при подходящи условия** - Стандартните банкови продукти не са приспособени към спецификите на общинските зелени проекти;
- **Недостатъчен административен капацитет** - Малки и средни общини често нямат екип и/или опит в управлението на подобни проекти. Общините често нямат капацитет за структуриране на финансово устойчиви модели;
- **Необходимост от структурирана подкрепа** от организации като ФЛАГ, които предлагат финансова и техническа помощ, структурират инвестиционни пакети; улесняват достъпа до европейски, национални и частни ресурси;
- **Потенциал за развитие** - При подходяща рамка за финансиране и консултиране, общините могат да се превърнат в ключов двигател на зеления преход.

1. ОЦЕНКА НА НУЖДИТЕ И ПРОУЧВАНЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИЯ ОПИТ

1.4. Какво научихме от чуждестранния опит?

През май 2023 г. в рамките на проекта FLAG-FICET беше организирано учебно посещение в Португалия, посветено на добрите практики при прилагането на финансови инструменти за енергийна ефективност, с прочуване на опита на IFRUU 2020 (Инструмент за обновяване и градско възстановяване). IFRUU 2020 е създаден през юли 2015 г. като Фонд на фондовете, управляващ значителен бюджет от близо 2 млрд. евро, включващ комбинация на финансиране от различни източници: европейски фондове по 8 регионални оперативни програми, национално съфинансиране, финансиране от европейски финансови институции и от търговските банки.

Анализът на функциониране на финансовите инструменти в Европа потвърждава, че като добра практика се е наложило използването на финансови посредници, които разполагат с необходимата експертиза и инфраструктура за предоставяне на финансиране за допустими проекти. Обичайно подобни посредници са банки (тъй като разполагат с необходимата клонова мрежа, позволяваща им да достигнат до крайните клиенти на цялата територия на съответната държава, в случаите на финансиране на мерки за ЕЕ в жилищни сгради) или специализирани структури/фондове, които имат необходимия опит, познания и връзка с таргетираната клиентска база. Финансовите посредници стандартно работят на пазарен принцип като максимизират ефекта от публичния ресурс.

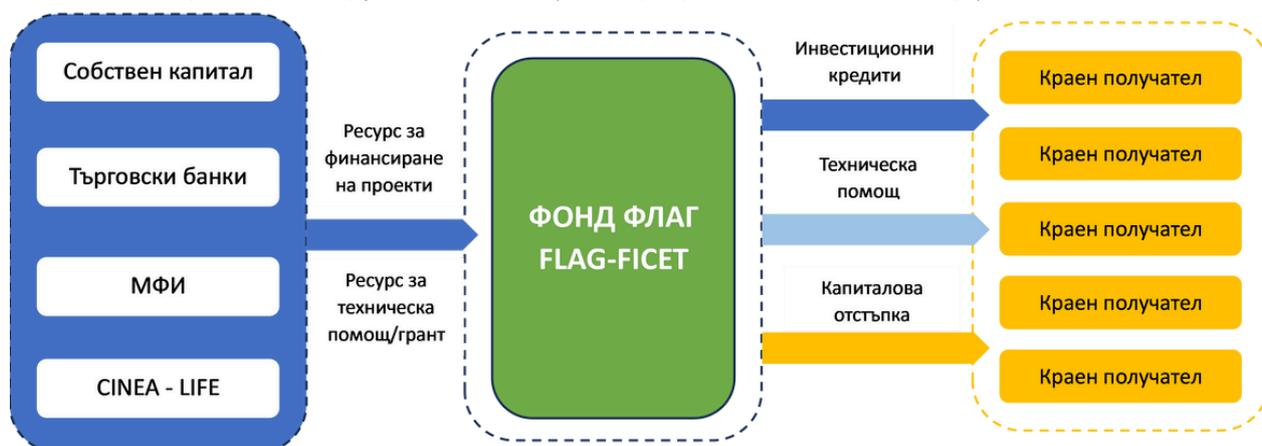

2.

СТРУКТУРИРАНЕ И СТАРТИРАНЕ НА ФИНАНСОВИЯ ИНСТРУМЕНТ

2.1. Каква е целта на финансовия инструмент FLAG-FICET?

Финансовият инструмент за преход към чиста енергия FLAG-FICET има за цел да осигури финансиране за устойчиви проекти за преход към чиста енергия чрез предоставяне на комбинация от инвестиционен кредит и безвъзмездна техническа помощ за подготовка на проектите, която да стимулира публичните инвестиции. Инструментът позволява комбинирано финансиране на инвестицията по проекта с безвъзмездни средства от други източници (ПВУ, програми на ЕС, НДЕФ и др.)

2.2. Устойчиво финансиране за устойчиви проекти

Създаването на иновативен финансов инструмент за преход към чиста енергия предоставя възможности за търговските банки, които осигуряват финансиране на ФЛАГ, да инвестират в зелени продукти с ясни устойчиви качества, ускорявайки растящата тенденция към климатични инвестиции и редуцирайки риска за подобни проекти. В рамките на инструмента се използва единна методология за оценяване на зелени проекти - **Green eligibility checker**, разработен от Европейска инвестиционна банка (ЕИБ). Екологичните критерии на ЕИБ са хармонизирани с критериите за значителен принос към екологичните цели, заложи в Регламента за Таксономията на ЕС.

СРЕЩИ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ И ПАРТНЬОРСТВА

В началото на 2024 г. се проведеха срещи със заинтересовани страни за обсъждане на предложения модел на финансов инструмент за чиста енергия, сред които Националната камара на минералните води в България, Национален доверителен екофонд (НДЕФ), НСОРБ-Актив, Клинтех България и др. Моделът бе представен на редица форуми, включващи организациите, най-активно работещи за налагане на устойчиви механизми за подкрепа на зелени проекти.

С цел развитие на схеми за блендирано финансиране - грант и финансов инструмент FLAG-FICET, НДЕФ и Фонд ФЛАГ през 2024 г. и 2025 г. обявиха съвместни схеми - за енергийна ефективност на общински училища и детски градини, за улично осветление, за енергийна ефективност чрез ЕСКО договори и за минерални води.

3.

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ТЕХНИЧЕСКА ПОДКРЕПА

3.1. Техническа помощ по FLAG-FICET

Техническата помощ в рамките на инструмента е безвъзмездна за крайните получатели и има за цел да създаде проектна готовност, както и да стимулира реализацията на инвестиционни проекти за преход към чиста енергия. Обхватът на техническата помощ включва обследвания за енергийна ефективност, слънчев одит, изготвяне на бизнес план и финансов модел и други документи в зависимост от нуждите на конкретните проекти. Предоставянето на техническа помощ е обвързано с постигане на проектна готовност за кандидатстване за цялостно или частично заемно финансиране от Фонд ФЛАГ по линия на финансовия инструмент FLAG-FICET и последващо изпълнение на проекта. Допустими крайни получатели са общини, държавни и общински търговски дружества.

3.2. Предоставяне на техническа помощ

Фонд ФЛАГ стартира набирането на проекти за финансовия инструмент за чиста енергия FLAG-FICET, през юни 2024 г. с публикуване на първа покана за предоставяне на техническа помощ и финансиране на проекти за чиста енергия на местните власти. През декември 2024 г. е публикувана втора покана за кандидатстване, а третата покана, обявена на 1 юли 2025 г., обхваща периода до приключване на проекта.

СХЕМИ ЗА ПРЕХОД КЪМ ЧИСТА ЕНЕРГИЯ FLAG-FICET:

Схема за финансиране на енергийна ефективност (ЕЕ) – за обществени сгради и жилищни сгради (за обекти общинска собственост) (вкл. инсталиране на термопомпи, соларни панели и др.), както и за енергоефективно улично осветление. Изпълнението на ЕЕ мерки, свързани с обновяване и реконструкция на обществени сгради (училища, здравни центрове, административни сгради и др.), трябва да доведе до постигане и спазване на минимален стандарт за ЕЕ в съществуващи сгради, отговарящ на мин. клас „В“ за енергийно потребление, както и до намаляване на потребностите от първична енергия с не по-малко от 30% в сравнение с положението преди инвестицията;

Схема за финансиране на чиста енергия (ВЕИ) – изграждане на фотоволтаични системи/паркове, вкл. върху рекултивирани общински депа; изграждане на батерийни стопанства и закупуване и инсталиране на батерии за съхранение на енергията към изградени вече соларни капацитети;

Схема за финансиране на чиста енергия (ТМВ) – използване на потенциала на термоминералните води (за извличане на топлинна енергия и други цели, свързани с прехода към чиста енергия и енергийна ефективност);

Схема за финансиране на чиста енергия - екологосъобразна мобилност (въвеждане на превозни средства за обществен транспорт с нулеви емисии, зарядни станции за нуждите на обществения транспорт и т.н.).

4.

ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА И ИЗГРАЖДАНЕ НА КАПАЦИТЕТ

4.1. Повишаване на осведомеността и изграждане на капацитет у местните власти

Една от съществени бариери пред по-широкото изпълнение на проекти за чиста енергия от местните власти е липсата на достъпна информация за множеството ползи от реализацията им - екологични, финансови, социални и икономически, както и за възможностите за финансиране от различни източници и осигуряване на интегриран характер на инвестициите. През 2025 г. в рамките на проект FLAG-FICET се проведе информационната и обучителна кампания, насочена към общинските експерти, с участието на представители на партньорите по проекта.

ПРАКТИЧЕСКИ СЕМИНАРИ ПО ПРОЕКТ FLAG-FICET

Над 150 представители на общини - кметове, заместник-кметове и експерти - се включиха в двата практически семинара, организирани по проект FLAG-FICET, посветени на възможностите за финансиране на проекти за преход към чиста енергия. Събитията се проведоха на 27 март 2025 г. във Враца и на 21 май 2025 г. в Стара Загора като част от информационната и обучителна кампания по проекта.

Фокусът на семинарите бе поставен върху възможностите за техническа помощ и финансиране на проекти за енергийна ефективност, градска мобилност и използване на възобновяеми енергийни източници от страна на местните власти. Представени бяха както конкретни механизми за подкрепа чрез финансовия инструмент FLAG-FICET, така и успешни примери от вече реализирани общински проекти. Своите добри практики представиха общините Ботевград, Габрово и Мъглиж.

4.

ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА И ИЗГРАЖДАНЕ НА КАПАЦИТЕТ

4.2. Популяризиране на финансовия инструмент FLAG-FICET

Финансовият инструмент FLAG-FICET е представен на множество национални и европейски събития - от най-големия и значим форум в Централна и Източна Европа, посветен на зелената трансформация - Green Transition, през участия в събитията, организирани от Националното сдружение а общините (НСОРБ) и НСОРБ-Актив до конференциите на мрежата ЕкоЕнергия и националните кръгли маси за финансиране на устойчива енергия.

4.3. Участие в Европейската коалиция за финансиране на енергийната ефективност

През октомври 2024 г. Фонд ФЛАГ е приет сред първите 49 институции, членове на Европейската коалиция за финансиране на енергийната ефективност. Коалицията е нов механизъм за засилено сътрудничество между Европейската комисия и 27-те държави-членки на ЕС, създадена в резултат на Съвместната декларация относно финансирането на енергийната ефективност от 19.12.2023 г.

Основна цел на коалицията е да стимулира привличането на частни инвестиции за проекти за енергийна ефективност чрез активното включване на финансовите институции от страните-членки. Това е първата по рода си рамка за сътрудничество, която насърчава участието на пазара в прилагането на политиката за ЕЕ и предоставя подкрепа на страните от ЕС при определянето на пазарни решения.

РЕПЛИКАЦИЯ И УСТОЙЧИВОСТ

Фонд ФЛАГ ще продължи управлението и мащабирането на инструмента FLAG-FICET и след приключване на проекта. Изградена е стабилна база от подготвени общински проекти за финансиране в следващия цикъл на инструмента. ФЛАГ е осигурил необходимите средства за финансиране на проектите от МФИ и търговски банки, като обсъжда възможни варианти за продължение на техническата помощ.

В резултат на проект FLAG-FICET в рамките на ФЛАГ е създадена специализирана дирекция за зелено финансиране и управление на следващи цикли на финансовия инструмент. Подобреният вътрешен капацитет на Фонда както за управление на финансови инструменти, така и за предоставяне на техническа подкрепа, ще бъде устойчиво развиван през следващите години. ФЛАГ предвижда надграждане на FLAG-FICET с нови проекти с подкрепа от ЕС за подпомагане на българските общини и мобилизиране на частни инвестиции за проекти за чиста енергия.

ДОБРИТЕ ПРИМЕРИ

ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Многопрофилната болница за активно лечение (МБАЛ) в Ботевград е диагностична и лечебна структура с регионално значение, която предоставя здравни услуги на жителите на община Ботевград и на съседните общини – Правец и Етрополе. Лечебното заведение извършва болнично лечение по основни и профилни специалности, вкл. детски болести, ортопедия и травматология, физикална и рехабилитационна медицина и редица други специалности.

Община Ботевград кандидатства пред Фонд ФЛАГ за финансиране, в размер на 2.5 млн. лв. /1.28 млн. евро./ за реновация на блокове 4 и 5 на МБАЛ - Ботевград. Основна цел на проекта е въвеждане на мерки за енергийна ефективност в два болнични блока, с което класът на енергопотребление на сградите преминава от клас „Е“ в клас „В“. Планираните спестявания на потребена енергия са в размер на 3 036 568 kWh/год. и спестени емисии CO₂ – 1 175.64 тона/год. На 5 ноември 2024 г. двата блока на болницата бяха официално открити.

Проектът е пилотен за реализацията на финансовия инструмент за преход към чиста енергия FLAG-FICET, като неговата реализация може да служи за пример за ползите от внедряване на мерки за енергийна ефективност в други общински лечебни заведения.

ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА МОБИЛНОСТ

Екологосъобразната мобилност като ключов приоритет за интегрирано градско развитие в рамките на ЕС е застъпена в стратегическата рамка за градска мобилност, приета през 2017 г., чрез въвеждането и реализирането на т. нар. Планове за устойчива градска мобилност. За стимулиране разгръщането на електрическата мобилност местните власти трябва да предвидят специфични мерки, които да увеличат атрактивността от използването на този транспорт.

Като основен проблем пред разгръщането на електромобилността е необходимостта от финансиране на проектите, целящи закупуване на нулево-емисионен подвижен състав, изграждане на подходяща инфраструктура от зарядни станции за нуждите на обществения пътнически транспорт, въвеждане на интелигентни транспортни системи за информиране на гражданите относно движението на превозните средства. С реализацията на съвместен проект с община Монтана, съфинансиран от ПВУ и от Фонд ФЛАГ по линия на FLAG-FICET, Враца ще бъде първата община на Балканите със 100% електрически общински транспорт – градски и междуградски.

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА ТЕРМО-МИНЕРАЛНИТЕ ВОДИ

България е богата на геотермални находища, но само 18% от геотермалната енергия на страната се използва, а разкритите минерални извори са едва 6%. Липсата на финансиране е сред основните пречки пред оползвотворяване на потенциала на минералните води. За насърчаване изпълнението на проектите в този сектор ФЛАГ и НДЕФ обявиха съвместна схема с блендирано финансиране.

Община Сапарева баня изпълнява проект за изграждане на довеждащ водопровод и черпателен резервоар 500 куб.м. с помпена станция за минерална вода в гр. Сапарева баня. Общата стойност на проекта е 1.28 млн. лв. /654 хил. евро/. Финансирането се осигурява от ФЛАГ чрез финансовия инструмент FLAG-FICET и от НДЕФ, който предоставя безвъзмездно финансиране в размер на 400 хил. лв. /204.5 хил. евро/ по линия на Инвестиционна програма „Минерални води“.

След извършване на дейностите по проекта, прогнозираната спестена първична енергия е близо 14 820 MWh/год., а очакваното намаление на въглеродните емисии е 12 137.5 тона/год.

ВЪЗОбНОВЯЕМИ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ

Проектът на община Кресна предвижда изграждане на Фотоволтаична електрическа централа в местността “Ормана” с близо 3MW инсталирана мощност. Целта е добитата електроенергия, в резултат на реализацията на проекта, да бъде продавана на свободния пазар за електроенергия, а приходите да бъдат използвани за изплащане на оперативните разходи и на кредита.

Община Кресна кандидатства пред Фонд ФЛАГ за финансиране в размер на 4.2 млн. лв. /2.15 млн. евро/ за изграждане на фотоволтаична електрическа централа с инсталирана мощност 3 MW и необходимата съпътстваща инфраструктура, включително трафопост и противопожарен резервоар. За оценката на енергийния потенциал и годишното енергийно производство е изготвен слънчев одит, на база на който са определени месечните стойности на добито електричество от статична фотоволтаична централа, съставена от 5 454 броя модули, всеки с мощност 550W или общо 2999.7 kWp инсталирана мощност. Проектът е пилотен за реализацията на финансовия инструмент за преход към чиста енергия FLAG-FICET.

ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕХОД КЪМ ЧИСТА ЕНЕРГИЯ FLAG-FICET

Координатор:

Фонд ФЛАГ

Адрес: ул. „6-ти септември“ №1, ет. 3–4, 1000 София, България

Уебсайт FLAG-FICET: <https://www.flag-bg.com>

Имейл: life@flag-bg.com

Партньори:

Клуб „Икономика 2000“

Адрес: ул. „Искър“ № 98, 1000 София

Уебсайт: www.club2000.org

Имейл: office@club2000.org

Институт за икономически изследвания при Българска академия на науките

Адрес: ул. „Аксаков“ № 3, 1000 София

Уебсайт: www.iki.bas.bg

Имейл: director@iki.bas.bg

КЛУБ „ИКОНОМИКА 2000“

ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ
FLAG-FICET МОЖЕ ДА ОТКРИЕТЕ НА:

WWW.FLAG-BG.COM

